SUAUGUSIŲJŲ NEFORMALIOJO ŠVIETIMO POREIKIS ŠIAULIŲ RAJONE

Tyrimą atliko:
Edita Giržadienė
Šiaulių r. švietimo pagalbos tarnybos metodininkė

Gyvename laiku, kai nuolat viskas aplink mus keičiasi, kuriasi, tobulėja. Sėkmingas žmogus šiandien yra kūrybiškas ir aktyvus. Žvelgiant į ateitį ir kuriant sėkmingą Lietuvos visuomenę, tikimasi, kad ji bus atvira pasaulio kaitai. Mūsų šalies piliečiai ir toliau išliks išsilavinę, domėsis mokslu ir naujovėmis, lengvai perpras ir naudos naująsias technologijas, mokysis užsienio kalbų, puoselės mokymosi visą gyvenimą principus. Lietuvoje bus sudarytos sąlygos besimokantiesiems individualiai tobulėti ir kūrybiškumui formuotis, verslo ir mokslo bendroms idėjoms realizuoti. Visoje Lietuvoje gyventojai turės palankias sąlygas neformaliajam ugdymui ir mokymuisi visą gyvenimą plėtoti. Tokią besimokančią Lietuvą įsivaizduojama išvysti iki 2030
metų.

(„Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“)

Tyrimo objektas - Šiaulių rajono neformaliojo suaugusiųjų mokymosi poreikiai ir galimybės.

Tyrimo tikslas – atskleisti Šiaulių rajono neformaliojo suaugusiųjų mokymosi poreikius ir galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti suaugusiųjų neformalųjį švietimą kaip reiškinį.
2. Išsiaiškinti Šiaulių rajono neformaliojo suaugusiųjų mokymosi poreikius ir įvertinti Šiaulių rajono neformaliojo suaugusiųjų mokymosi galimybes.

Tyrimo metodologija

Siekiant atskleisti Šiaulių rajono neformaliojo suaugusiųjų mokymosi poreikius ir galimybes, buvo pasirinkta kiekybinio tyrimo metodologinė prieiga.
Sprendžiant išsikeltą tikslą, buvo atlikta reprezentatyvi Šiaulių rajono suaugusiųjų anoniminė anketinė apklausa. Iš viso buvo apklausti 398 Šiaulių rajono suaugusieji gyventojai.

Tyrimo instrumentas

Nemokamai apklausos tikslams buvo pasitelkta Google forma, kuri naudojama klausimynams su skirtingo tipo klausimais parengti. Buvo galimi visi pagrindiniai anketos klausimų tipai: atviri ir uždari, vieno ar kelių atsakymo variantų klausimai, užtikrintas grįžtamasis ryšys.
Naudota nemokama on-line apklausų paslaugas teikiantis apklausų lietuviškas portalas: http://apklausa.lt/.
Klausimyno pagrindą sudaro teiginių grupės, kurios leidžia detaliai identifikuoti faktinę informaciją apie respondentų patirtis, jų sampratas, poreikius, motyvus ir t.t.

Duomenų rinkimas

Tyrimo duomenis buvo renkami 2022 m. balandžio-birželio mėnesiais. Apklausa vykdyta elektroniniu būdu. Elektroninės anketos nuoroda buvo platinama Šiaulių rajono mokyklų pedagogams, bibliotekų ir bendruomenių atstovams, organizacijų darbuotojams, jaunimo centro lankytojams, Šiaulių rajono suaugusiesiems. Nuoroda buvo patalpinta Šiaulių r. švietimo pagalbos tarnybos (toliau – Tarnyba) svetainėje (www.srspt.eu), Facebook paskyroje, Šiaulių rajono savivaldybės svetainėje (www.siauliuraj.lt).

Duomenų analizė

Naudojantis nemokama on-line apklausų paslaugas teikiančiu apklausų lietuvišku portalu: http://apklausa.lt/, respondentų atsakymai iš karto buvo surenkami į elektroninę skaičiuoklę ir jų nebereikėjo atskirai suvedinėti. Duomenų analizė atlikta taikant aprašomosios statistikos priemones aprašyti atsakymų pasiskirstymai į kiekvieną klausimyno klausimą.

Imties sudarymas

Atrankos metu sudaryta reprezentatyvi (patikimumas 95 proc., 5 proc. paklaida) Šiaulių rajono suaugusiųjų imtis. Imties sudarymui buvo pasirinktas paprastosios atsitiktinės imties sudarymo būdas. Imties dydis apskaičiuotas naudojantis imties dydžio skaičiuokle (http://www.apklausos.lt/imties-dydis).

N – Šiaulių rajono populiacijos dydis (tyrimo atlikimo metu oficialiuose portaluose buvo skelbiama, kad 2018 m. Šiaulių rajone gyveno 41 221 gyventojai (https://lt.wikipedia.org/wiki/%C5%A0iauli%C5%B3_rajono_savivaldyb%C4%97).
Vengiant galimos paklaidos, skaičiuojant imtį, imtis buvo skaičiuojama nuo bendros gyventojų populiacijos, neatmetant vaikų grupės, taip dirbtinai padidinant populiacijos dydį. Todėl remiantis formule, buvo apskaičiuota, kad tyrimo metu būtina apklausti ne mažiau 381 respondentą, statistiškai apdorotos 398 anketos.

Respondentų bendrosios charakteristikos

- ✓ Tyrimo imtį sudaro 90,5 proc. moterų ir 9,5 proc. vyrų. Analizuojant tyrimo duomenis pagal amžiaus grupes, nustatyta, kad didžiausią dalį (34,2 proc.) tyrimo dalyvių sudaro 46–55 metų Šiaulių rajono gyventojų, 34,2 proc. apklaustųjų yra 56 ir daugiau metų. Nustatyta, kad mažiausią dalį (3,3 proc.) tyrimo dalyvių sudaro 18–25 metų Šiaulių rajono suaugusiųjų.
- ✓ Vertinant tyrimo metu surinktus duomenis pažymėtina, kad 83,4 proc. visų apklaustųjų nurodė, kad šiuo metu yra dirbantys. Analizuojant tyrimo duomenis pagal šeimyninę padėtį pastebėtina, kad 66,1 proc. respondentų yra vedęs / ištekėjusi.
- ✓ Charakterizuojant tyrimo dalyvius pagal jų išsilavinimą matome, kad didžiausią grupę sudaro asmenys, turintys aukštąjį išsilavinimą; aukštąjį universitetinį išsilavinimą turi 56,3 proc., aukštąjį neuniversitetinį – 24,6 proc. respondentų, 1,3 proc. respondentų išsilavinimas aukštesnysis. 9,5 proc. tyrime dalyvavusių dalyvių nurodė turintys profesinį išsilavinimą, vidurinį išsilavinimą turi 8 proc. tyrime dalyvavusių suaugusiųjų.
- ✓ Didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų dirba švietimo srityje.

Visuomenės požiūris į neformalųjį suaugusiųjų švietimą

- ✓ Didžioji dalis (27,8 proc.) apklaustųjų mano, kad svarbiausias yra mokymasis skirtas įgyti ir tobulinti profesines ir bendrąsias kompetencijas; 27,2 proc. apklaustųjų nurodė, kad svarbus mokymasis lavinantis kūrybines galias ir gebėjimus.

- ✓ 83,4 proc. apklaustųjų per paskutinius 12 mėn. yra dalyvavę edukaciniuose renginiuose, seminaruose ir kituose neformalaus suaugusiųjų švietimo užsiėmimuose.

- ✓ Išanalizavus gautus tyrimo duomenis nustatyta, kad populiariausi mokymai yra: įvairūs psichologiniai seminarai (15,9 proc.), sveikatinimo / sveikos gyvensenos (13 proc.) ir naudojimasis internetinėmis platformomis (11,2 proc.).

Dalyvavimo neformaliajame suaugusiųjų švietime poreikiai

- ✓ Apdorojus gautus tyrimo duomenis nustatytas didžiausias šių mokymų poreikis: psichologinių seminarų (11 proc.), anglų kalbos (10,4 proc.), sveikatingumo / sveikos gyvensenos (7,8 proc.), naudojimosi internetinėmis platformomis (7,7 proc.).

- ✓ Nemaža dalis apklaustųjų norėtų patobulinti savo turimas žinias projektų rengimo ir valdymo (6,7 proc.), gėlininkystės / daržininkystės / sodininkystės (6,2 proc.) srityse.

- ✓ Analizuojant gautus tyrimo duomenis galima daryti prielaidą, kad besimokantieji nori lavinti savo kūrybines galias ir gebėjimus. Pageidaujama mokymų šiose srityse: tradiciniai amatai (4,9 proc.), šokiai (4,7 proc.), kulinarija (4,2).

Dalyvavimo neformaliajame suaugusiųjų švietime motyvai

- ✓ Tyrimo dalyvių buvo prašoma nurodyti, kas juos paskatino / skatina mokytis. Tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad daugiausia (66,6 proc.) tiriamųjų skatina mokytis siekis tobulėti. 11,6 proc. respondentų nurodė, kad mokytis skatina ir asmeninis poreikis gauti pažymėjimą. 9,9 proc. tyrime dalyvavusių dalyvių nurodė, kad mokytis skatina darbdavys. Mažiausią įtaką mokytis turi draugai (5 proc.).

- ✓ Beveik pusė (42,6 proc.) Šiaulių rajono suaugusiųjų dalyvauja mokymuose, nes patobulėjo / pagilino turimas žinias ir prasmingai praleido laisvalaikį / susirado bendraminčių (20,7 proc.). 18,6 proc. tiriamųjų nurodė, kad dalyvaujant mokymuose susistiprėjo pasitikėjimas savimi.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo mokymosi formos, laikas, vieta ir finansavimas

- ✓ Tyrimo metu siekiant nustatyti dalyvavimo neformaliajame suaugusiųjų švietime trukdžius, tyrimo dalyvių buvo prašoma nurodyti, kas trukdo aktyviau įsijungti į mokymus. Respondentai vienu pagrindinių trukdžių nurodė didelį darbo krūvį (21,6 proc.) ir nepatogų užsiėmimų laiką (16 proc.). Net 15,3 proc. tiriamųjų nurodė informacijos trūkumą, 12,1 proc. respondentų pažymėjo, kad nėra norimų mokymo programų.

- ✓ Analizuojant patraukliausius mokymosi būdus nustatyta, kad 42,2 proc. tyrime dalyvavusių pageidauja dalyvauti praktiniuose mokymuose. Pastebima, kad daugiau nei pusei tyrimo dalyvių priimtiniausia mokymosi trukmė yra 2-4 valandų trukmės mokymai (53 proc.).

- ✓ Tyrimo metu nustatyta, kad patogiausias metų laikas mokytis yra žiema (53,3 proc.). Analizuojant patogiausią dienos metą mokytis nustatyta, kad 42,2 proc. apklaustųjų patogiausia mokytis vakariniu laiku nuo 16.00 val.

- ✓ Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ar patys mokymų dalyviai galėtų prisidėti prie mokymosi finansavimo. Nustatyta, kad 49,5 proc. dalyvių negalėtų prisidėti, 47,2 proc. apklaustųjų nurodė galintys prisidėti.

- ✓ Respondentų buvo prašoma nurodyti, kokią sumą per metus jie galėtų skirti mokymams. 49 proc. respondentų neatsakė į šį klausimą, todėl tikėtina, kad jie negalėtų / nenorėtų skirti asmeninių lėšų mokymams. 32,4 proc. dalyvių nurodė, kad galėtų skirti iki 50 Eur per metus.

IŠVADOS

1. Tyrimo dalyviai neformalųjį suaugusiųjų švietimą suprantą kaip siekį tobulinti žinias, įgūdžius, kompetencijas asmeninėje, pilietinėje, socialinėje ir su darbu susijusioje perspektyvoje.

2. Didžiausią poreikį Šiaulių rajone tyrimo dalyviai išsakė dėl psichologinių seminarų, nemokamų anglų kalbos, sveikatingumo / sveikos gyvensenos ir naudojimosi internetinėmis platformomis mokymų.

3. Pagrindinis dalyvavimo neformaliajame suaugusiųjų švietime motyvas – siekis tobulėti. Tyrimo metu nustatyta, kad siekis gauti pažymėjimą išlieka itin svarbiu faktoriumi, įtakojančiu besimokančiojo motyvaciją.

4. Atvirumas patyrimui, pasirengimas kaitai, asmeninis veiksmingumas, požiūris į mokymąsi bei noras pažinti yra svarbūs veiksniai įsitraukiant į mokymosi procesą. Dalyvaudami neformaliojo suaugusiųjų švietimo procese, tyrimo dalyviai pagilina savo žinias, prasmingai praleidžia laisvalaikį, susiranda bendraminčių, sustiprina pasitikėjimą savo jėgomis.

5. Pagrindiniai trukdžiai, trukdantys aktyviau įsitraukti į neformaliojo suaugusiųjų švietimo procesą yra: didelis darbo krūvis ir nepatogus mokymų laikas.

6. Patraukliausias mokymosi būdas Šiaulių rajono suaugusiesiems yra praktiniai mokymai dalyvaujant auditorijoje. Mažiau reikšmingi – teoriniai mokymai. Priimtiniausia mokymosi trukmė iki 4 valandų. Tinkamiausias mokymuisi laikas - vakarinis nuo 16.00 val., metų laikas – žiema.

7. Beveik pusę respondentų nenurodė, ar norėtų / galėtų mokėti už savo mokymus; daugiau kaip ketvirtadalis pažymėjo, kad mokymams per metus galėtų skirti iki 50 Eur.

8. Savo sukaupta patirtimi dalintis / mokyti yra pasiruošusi maža dalis Šiaulių rajono suaugusiųjų – vos daugiau kaip dešimtadalis tyrime dalyvavusių respondentų.

9. Daugiausiai informacijos apie mokymus tyrimo dalyviai randa internete / Facebook paskyroje ir Šiaulių r. švietimo pagalbos tarnyboje. Mažiausiai efektyviais sklaidos šaltiniais laikytini informaciniai skelbimai miesto viešose vietose ir darbdavių viešinama informacija.

REKOMENDACIJOS

Remiantis mokslinės literatūros analize ir atlikto empirinio tyrimo metu gautais rezultatais, galima pateikti tokias rekomendacijas:

- Atsižvelgiant į Šiaulių rajono suaugusiųjų poreikius, daugiau organizuoti psichologinių seminarų, nemokamų anglų kalbos, sveikatingumo / sveikos gyvensenos ir naudojimosi internetinėmis platformomis mokymų.

- Akcentuoti privalumus, kad suaugusieji pripažintų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir mokymosi visą gyvenimą privalumus, nuolat pabrėžti ne tik ekonominę naudą, bet ir pasitikėjimo savimi didėjimą, asmenybės augimą.

- Organizuoti mokymus naudojant kuo įvairesnius informacijos pateikimo būdus bei mokymosi stilius. Skatinti mokymąsi kartu su įvairaus amžiaus, patirties ir įvairios profesinės kompetencijos žmonėmis. Daugiau orientuotis į praktinius mokymus, sudarant sąlygas bendravimui ir bendradarbiavimui.

- Organizuojant renginius / mokymus / kursus atsižvelgti į mokymų trukmę ir tinkamą laiką. Siūlyti ne ilgesnės nei 4 val. trukmės mokymo programas. Intensyvesnius mokymus planuoti žiemą, rudens antroje pusėje.

- Siekiant atliepti visų suaugusiųjų poreikius, pasiūlyti ir mokamas mokymo programas, tuo būdu pasiekiant galimus neformalaus švietimo dalyvius, turinčius mokymosi finansavimo galimybių.

- Skatinti Šiaulių rajono suaugusiųjų savanorystę, stiprinti pasitikėjimą savo jėgomis, dalintis sukaupta patirtimi, organizuoti patyriminius mokymus.

- Sukurti savanorių bazę Šiaulių rajono savivaldybėje.

- Efektyvinti, naudoti įvairius informacijos sklaidos šaltinius, siekiant pasiekti skirtingų amžiaus grupių suaugusiuosius neapsiribojant skelbimų pakabinimu mieste ar įstaigoje / organizacijoje.